

Posudek doktorské práce

Autor práce: Mgr. Petr Vašát

Název práce: „Sme na jedný lodi“: organizace, praxe a časoprostor třídy nejchudších v prostředí postsocialistické České republiky

Místo a datum vypracování: Západočeská univerzita, Fakulta filozofická 2013

Cílem práce je prohloubit znalosti o tzv. třídě nejchudších, kterou, jak autor v úvodu práce uvádí, rozumí především bezdomovce. Autor řeší úkol popsat sociální organizaci, ekonomiku, morálku, vnímání a praktikování časoprostoru této kategorie osob. Nezvyklé označení „třída nejchudších“ je v textu použito z toho důvodu, že autor zahrnuje mezi aktéry též skupiny osob, které se sice pohybují na ulici, ale veškeré charakteristiky bezdomovců nemají. Vedle označení „třída nejchudších“, které působí poněkud archaicky, v práci označení bezdomovec běžně používá a je tudíž na zvážení, zda je zavedení nového pojmu opravdu funkční. Své důvody shrnuje v úvodu práce, kde též formuluje cíle a základní výzkumné otázky.

Teoretická část práce je uvozena poučeným a přehledným vhledem do poststrukturální teorie, kterou autor provázal s pojmem domova. Autor zde možná až zbytečně podrobně pracuje s pojmem konvenčního a aktérského domova, když si v předchozí kapitole vymezil skupinu aktérů nikoli ve vztahu k obydlí, ale spíše vzhledem k majetkovým poměrům (jako nejchudší). Návratem k pojmu bezdomovec, přestože jej zpochybňuje, vzbuzuje v čtenáři nejistotu, zda autor ví, o čem chce psát. Dekonstrukci pojmu bezdomovec je věnována až zbytečná pozornost a autor tím práci zatěžuje namísto toho, aby se věnoval předmětu studia tak, jak si ho vymezil v úvodu.

V teoretické části textu autor představil též metodologii, kterou se stalo zúčastněné pozorování a semistrukturované rozhovory, představil i soubor aktérů, s nimiž pracoval. Uvádí zde, že interagoval s přibližně 50 osobami, mezi nimiž měl 12 klíčových informátorů, u kterých uvádí věk a formu přístřeší. Z nich vybírá tři příklady života v nejchudších podmínkách. V textu představuje jeden partnerský pár a dva muže žijící samostatně. Petr Vašát v metodologické části uvádí jejich stručné biografie.

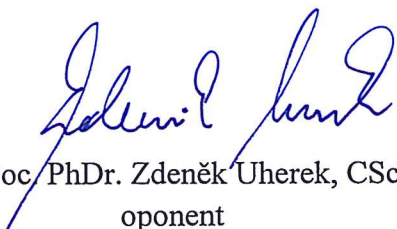
Na teoretickou a metodologickou kapitolu navazuje pohled do historie bezdomovectví. Historickou retrospektivou Petr Vašát ukazuje, že se profil bezdomovců v čase mění a mění se i pohled na ně. Autor používá data zejména ze sociologických rozborů a zaměřuje se především na americké, méně již evropské příklady. Pokud by k této tematice publikoval text v odborném tisku, bylo by užitečné tento limit zdůraznit. Lze totiž oprávněně uvažovat o jiných typech bezdomovectví v Indii, v zemích kde má silnou tradici islám, kde se bezdomovectví spojuje s poutnictvím, kde jsou jiné postoje k majetku atd. Americké příklady často vytvářejí konjunkci mezi tuláky a bezdomovci, tedy mezi kategoriemi, jež se mohou

bezdomovců pouhou přítomností. Většina bezdomovců se pravděpodobně s tímto statutem nenarodila a ke své minulosti se vracejí a jistě si dovedou alespoň někteří představit i situaci, že jednou bezdomovci nebudou. Pravděpodobně však s konceptualizací minulosti a budoucnosti zacházejí s ohledem na svůj současný status a právě rozkrývání této specifické konceptualizace je zajímavější, než uzavření tématu tvrzením, že bezdomovci žijí přítomností.

Autor svoji práci označuje za první systematickou etnografickou studii urbánní chudoby v České republice. Po přečtení této teze jsem podle bibliografie opravdu ověřil, že autor překvapivě pravděpodobně nezná práce Petra Mareše a jeho žáků a další publikace vzniklé na toto téma na FSS MU a na FSV UK, dokonce ani práce Ladislava Touška z vlastní katedry. Stěží tudíž může vlastní přínos kriticky zhodnotit. Přes řadu nedůsledností se mu však podařilo napsat práci, která rozšiřuje znalosti v dané problematice, aplikuje na problematiku bezdomovectví koncepty zejména poststrukturální antropologie a především v oblasti prostorové, časové a ekonomické dimenze každodennosti bezdomovců přináší přínosná data a náměty pro další výzkum.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 5. 6. 2013

Doc./PhDr. Zdeněk Uherek, CSc.
oponent